

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. balandžio 20 d.

Nr. 15 (1277)

Savaitraščio „Tremtinys“ 30-metį pasitinkant

Šiais metais Dievas mums leido išgyventi daug džiaugsmingų akimirkų. Viena iš jų – mūsų valstybės šimtmetis.

Šiame spalio 28 dieną su kanka lygiai 30 metų nuo savaitraščio „Tremtinys“ leidybos pradžios. Jame savo tribūnų rado buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Iš čia pasklido politinių kalinių ir tremtinų laisvas žodis. 30 metų savaitraščiui. Ar tai daug? Žmogaus gyvenime tai jau nystė. O kaip vertinti spaudosleidinį? Gal tai branda? O gal tai ilgas kelias mūsų vienuomenės politinio brandumo link. Per tuos 30 metus ne vienas LPKTS narys leidinyje išspausdino savo gyvenimo istoriją, apie tremtį, lagerius Sibiro platybėse. Daug kas liejo savo poezijos posmus apie tėvynės ilgesį ir negestančią viltį sugrįžti į giminają žemę. Per 30 metus savaitraščis neprarado savo populiarumo. Perskaite ji žmonės neišmesdavo, o dalindavosi su kaimynais – nekilo ranka sunaikinti istorinės dokumentikos.

LPKTS nariai sukaupė daugybę šių spausdiniai. Kaip juos išsaugoti? LPKTS Panevėžio filialo valdybos pirmininko pavaduotojai Milda Krasnickienei kilo

mintis sukauptus leidinius paskleisti po mokyklų bibliotekas. Laikraštį skaitys moksleiviai, rašys rašinius, diskutuos. Autentiška medžiagavaisada labaivertinė. LPKTS Panevėžio filialo valdyba priatė šiai prasmigai iniciatyvai.

Ir darbas prasidėjo – filialo nariai buvo paprašyti surinkti namuose turimus laikraščius. Aktyviausiai „Tremtinio“ rinkinius nešė LPKTS nariai Vladislovas Kučys, Vincas Gudas, Jonas Tvaska, Regina Peškienė ir kiti.

Susirinkę į būstinę juos sudėliojo pagal metus, supakavome ir nuvežėme į Vyskupo Kazimiero Paltaroko gimnaziją, Rožyno progimnaziją.

Labai šiltai buvome sutiki Panėvėžio „Žemynos“ progimnazijos bibliotekoje (direktorius R. Grilauskas). Atėjo bibliotekininkės Neringa Juknevičienė, Gėlė Andriušaitienė, lietuvių kalbos mokytoja Liuda Putauskienė ir 7 klasės moksleiviai. Visi puolė skaityti ir vartyt leidini. Pasikalbėjome apie vaikams nepažįstamą tremtį, Sibirą. Supratome, kad savaitraščis „Tremtinys“ ras savo vietą ir bus išsaugotas ateinan-

čioms kartoms, kaip istorinis paveldas.

LPKTS Panėvėžio filialo valdyba dėkoja savaitraščio „Tremtinys“ skaityojams už ištekimybę, redakcijai už pasiaukojamą darbą ir sveikina su gražia sukaktimi. Tegul ir toliau liejasi

LPKTS narių žodis, tegul primena ateinančiomis kartomis apie mūsų valstybės išgyventą sunkų laikotarpi.

Milda GOGELIENĖ,
Vlada POVILIŪNIENĖ,
LPKTS Panėvėžio filialas

Viskas gyva ir amžina

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos salėje saulėtą pavasario popietę šurmuliavo Inesos Paliulytės vaikų studijos „Mano teatras“ jaunieji aktoriai, dainorėliai, skaitovai. Pasipuošę, kaip ir knygos „Nykštuko draugija“ herojai, atvertė spalvingos knygelių puslapius ir džiugino garbius svečius – prelatą prof. Vytautą Steponą Vaičiūną, poetą Robertą Keturakį, Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centro direktorių Valdą Kubilių, taip pat i popietę susirinkusius LPKTS Kauno filialo narius, Trečiojo amžiaus universiteto studentus, miesto bendruomenę.

Popietės vedėja, LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margavičienė pristatė svečius, pasidžiaugė gausiai į knygos sutiktuvės atvykusių Kauno apskrities Trečiojo amžiaus universiteto Teologijos fakultete.

to studentais, kurio dekanas prof. Vytautas Steponas Vaičiūnas yra septynių knygų autorius. „Viskas gyva ir amžina“ – naujausia, septintoji, V.S. Vaičiūno knyga.

Dvasingi, įtaigūs eileraščiai, išsakytos mintys apie žmogaus būtį, misiją žemėje jaudina, kviečia susimąstyti. Apie tai kalbėjo ir autoriaus poeziją skaitė Robertas Keturakis. Prelatas kūrybą apžvelgė ne vieną knygą išleidęs Valdas Kubilius. Poezijos posmus, skaitomus paties autorius, lydėjo smuikininkės Aldonos Baltrūnienės griežiamos melodijos. O padėkas už nepailstantį sielovadinį darbą įteikė Kauno apskrities Trečiojo amžiaus universiteto rektorė prof. Nijolė Veckienė.

Vladas SUNGAILA,
LPKTS Kauno filialo
pirmininkas

Rasti partizanų dokumentai

Praėjusį antradienį Kauno rajone, miške, ties Girininkų I kaimu, Šališkių girininko pavaduotojas Juozas Genovičius rado į žemę įkastą bidoną. Atidarius jį, viduje rasti permirkę dokumentai ir rankinė granata, netoli ese rasta keptuvė. Bidonas ir keptuvė perduoti Genocido aukų muziejui, kaip eksponatai. Rankinę granatą sunaikino kariuomenės išminuotojai. Rasti Lietuvos partizanų dokumentai bus restauruojami Lietuvos centriniame vals-

tybės archyve, o saugomi Lietuvos ypatingajame archyve. Po restauravimo dokumentai bus suskaitmeninti ir pateikti visuomenei susipažinti Lietuvos ypatingojo archyvo skaityklose.

Lietuvos ypatingasis archyvas informavo, kad didžiajā radinio dalį sudaro 1951 metų balandžio 24 dieną išeisto laikraščio „Partizanas“ Nr. 4 (18) tiržas. Bidone iš viso aptiki aštuonių įvairiaus dydžio ir storio dokumentų ritinėliai. Vie na geriausiai išsilaikiusių ritinelių specia-

listams pavyko identifikuoti. Nustatyta, kad tai 1950 metų gruodį – 1952 metų balandžiai rašyti dokumentai: raportai, pranešimai, žinios apie veiklą, ūkinį gerybių apyskaitos, partizanų karolauko teismo nuosprendžiai ir nuteistų asmenų likvidavimo aktai.

Dauguma dokumentų pasirašyti Žalgirio rinktinės Dariaus ir Girėno tėvynijos vado Povilo Pečiulaičio-Lakštingalos. Jis sovietų saugumo tarnybų buvo suimtas 1952 metų rudenį. Apie

200 metrų nuo radybų vietas pokario metais buvo partizanų bunkeris. 1945–1952 metais šiose apylinkėse veikė Pieštukų Lietuvos srities Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanai.

Lietuvos ypatingasis archyvas prašo gyventojų aptikus panašių radinių nebandyti jų ardyti, atskirti lapą – apie dokumentus reikėtų pranešti specialistams, o radinį sudėti į plastikinį maišą, laikyti vésioje vietoje ar šaldytuve.

„Tremtinio“ inf.

Kaip atrodome ir kokie esame?

Klausimas gali pasirodyti keistas. Tik pagalvokime, ar tikrai? Atsakyti į jį bando mūsų politologai ir politikai. Prisiminkime Sajūdį. Ar tai nebuvo sukilimas ar revoliucija prieš tironiją ir priespaudą, nors jis buvo taikus ir dainuojantis. Daina buvo mūsų ginklas. Iš istorijos žinome, kad sukilimus ir revoliucijas sukelia idealistai, pasižventėliai. Kartais jiems pavyksta, bet dažniau – ne. Tada prasideda represijos. Galėjo taip atsitikti ir Sajūdžio žmonėms. Jie tai žinojo ir buvo visakam pasiruošę. Visų laimej, Sajūdis laimėjo. Ne tik sau, bet ir savo prispaudėjams. Ir juos Sajūdis išlaisvino. Po revoliucijos dažnai ateina revanšo, restauracijos metas. Taip buvo ir Lietuvoje, kai valdžion „liaudis“ atvedė LDDP. O dabar – LVŽS?

Politologų nuomonės

Prof. Vytautas Landsbergis samprotauja, ar sunaikinus valstybę, sunaikinama ir jos buvimo teisė? Ne. Teisė lieka. Mes su ja dabar gyvename. Ar sunaikinus valstybę, išnyksta ir jos teisė į savo žemę ir kitą turtą? Ne, neišnyksta. Kreipiuosi į Seimą ir Konstitucinių Teismą, neleiskime tyčiotis iš sveiko proto ir teisingumo. Teismai ir dabar kartoją Lietuvos Respublikos vardu tuomet galiojusiems sovietinius įstatymus (apie Antaną Kraujelį, partizanų kovą, bausmes jų išdavikams). Neatsižvelgiama į 1949 metų vasario 16-osios partizanų Deklaraciją.

Laurynas Kasčiūnas: „Kokios buvo sunkios pirmos Nepriklausomybės dienos. Didžiųjų demokratinių valstybių vadovai nenorėjo pripažinti Lietuvos. Jiems mielestės buvo M. Gorbačiovovo „reformos“. Prancūzijos preidentas F. Mitterandas tada kalbėjo: „Lietuviai viską sužlugdys. Jie beveik niekada nebuvo laisvi. Suprasčiau, jei Gorbačiovas griebtųsi jégos...“ Jis manė, kad Lietuva taps diktatūra. (Ar tik jo žodžiai nebus padiktuoti Kremliaus?) „Savo tikslu siekti žingsnelis po žingsnelio, – taip lietuviams patarė Vokietijos kanceris Helmutas Kolis. Ir išaušo Sausio 13-oji, Pergalės diena, kai lietuvių pasauliui įrodė, kad maža tauta gali atsilaikyti. Gerai, kad V. Landsbergis buvo „kietas“ ir netapome Baltarusija ar Moldova. Ir po metų 1991 metų kovo 11 dienos. Islandija pirmoji pripažino Lietuvos nepriklausomybę.“

Sauliui Spurgai buvo liūdnas, nes Lietuvos visuomenė suskilusi į dvi dalis, kurios nesikalba. Tą išryškino ir ginčas, koks paminklas turi iškilti Lukiškių aikštėje? Bet ne paminklas suskaldė Lietuvą. Lukiškių aikštės byloje – aiškus visuomenės susiskaldymas, apie susitarimą, kompromisą niekas negalvoja, nors paminklas turi vienyti tautą. Patriotai gerbia tarpukario Lietuvos tapatybę. Liberalai – taip pat, bet ji jiems neatrodo gyvybinga. Jie pasisaiko už atvirą visuomenę, didesnę toleranciją, žmogaus teises. Jie mano esantys lietuvių europiečiai. Bėda, kad jie neturi tvirtos motyvacijos, lietuviškumą laikyti, kaip didžiausią vertybę. Didžiuotis, kad esi lietuvis. Kiekvieną valstybę ir jos gerovę sukuria ne niurgaliai ir rėksniai išskaičiuotojai, o ide-

alistai. Jie pirma daro didelius darbus valstybės naudai ir t tik mažuma jų pagalvoja apie atlyginimą. Jeigu tokį žmonių nebūs, nebūs ir pažangos. Kas išvyksta visam laikui iš Lietuvos, nėra patriotas. Nors ką jis bekalbėtų. „Globalios Lietuvos idėja yra fikcija. Nėra perspektyvos išlaikyti lietuviškumą sverut.“

Žilvinas Šilėnas mano, kad šiuolaikinės demokratijos taisyklės leidžia ir neišsilavinusiam ar nekompetentiniam tapti net valstybės vadovu. Vinstonas Čerčilis sakė: „Nereikia apsimetinėti, kad demokratija tobula ar visažinė. Ji yra paprasciausias būdas valdyti valstybę, jei nekreipsi dėmesio į vienas kitas valdymo formas, kurias žmonės laikas nuo laiko išbando“. Jei į Seimą gali patekti bet kas ir tai mums yra vertybė, tai kartu reikia pripažinti, kad tai kelia pavojų. Pirma. Valdžiai reikėtų išsikišti tik, kai labai reikia. Antra. Reikia įvertinti visas alternatyvas ir pasekmes. Trečia. Nevaržyti daugiau nei reikia. Dabar įstatymų leidyba orientuoja į kokybę, o į kiekybę. Nors dalis politikų yra kompetentingi, bet daugybė klausimų yra tiesiog ne jų reikala. Demokratija veikia tik tada, kai valdžia yra aprūpota, kitaip ji virsta diktatūra.

Tobulinti demokratiją

S. Spurga atkreipia dėmesį, kad pastaruoju metu kyla skandalai dėl receptinių vaistų. Aštrus gydytojų dialogas su Vyriausybe, politinių partijų finansinės machinacijos, stringančios reformos – visų jų priežastis yra valdžios sprendimai, nepasitarus su visuomenės suinteresuotomis grupėmis. Nesilaikoma aiškaus ir skaidraus sprendimų priėmimo mechanizmo. Visko imamas priešokiai, išpuoliai, „akcijomis“. Išgąsdina visuomenę, kuri ima rékti, šaukti, ginčytis. Vyriausybė triukšmadiarius kaltina korupcija, esą jie dėl to priešinasi reformoms. Galų gale pati atsitrukia, ovežimas stovivietoje. Siūloma daug įvairių idėjų, bet nekalbama apie demokratijos problemas, nors jos yra didžiausios. Dėl jų visuomenėje tvyro įtampa. Svarbus demokratijos aspektas – tvarka ir mechanizmai, kokiu būdu valstybėje priimami sprendimai. Priėmus sprendimus jau nebesiginčijama, o visi juos įgyvendina. Daug turime visuomeninių organizacijų, grupių, turinčių patirties ir žinių. Kodėl nepasinaudojame? Lietuvoje kasmet priimama 400 įstatymų, o Estijoje – 100. Gal čia slypi problema?

Laimantas Jonušys galvoja panasių, jog nesiliauja verkšenimai, kad gyvename blogai. Blogiau už esančius Vakaruose, nors visi esame ES gyventojai. Nenorime savęs lyginti su Rytais – su Ukraina, Gruzija, Baltarusija. Istorija tokia, kad rytinė Europos dalis nuo vakarinės buvo atsilikusi per amžius. Ir pasivysti laiko dar daug prieireiks. (Emigracija tą laiką dar daugiau pratęs.) Stebimės ir piktinamės, turėdami galvoje tik Vakarų Europą ir Lietuvą. Bet gi pas mus yra tik šiek tiek prasciau nei Estijoje ar Lenkijoje. Ten tokie klausimai nekyla. Priežastis turbūt yra ta, kad Vakaruose nebuvo komunistinės diktatūros. Kad iš mūsų įvairiai-

laikotarpiais emigravo daugybė geriausių žmonių. Ypač baigiantis II pasauliniams karui. Po to represijos, žudymai, trėmimai – vėlgi geriausių žmonių. Tai, kiek gi jų liko? Mes nuo sovietų laikų ipratę (ir valdžioje esantys populistai vis žada viską už mus pačius padaryti), kad gerovę turi kurti valdžia. Valdžia gali tik sudaryti salygas mums gerai dirbti. Vakaruose to nėra. Ten patys piliečiai aktyviai kuria savo, o kartu ir visos visuomenės gerovę. Reikia prisiminti, kad 1870–1910 metais iš Norvegijos į JAV emigravo ketvirtadalis darbingo amžiaus žmonių. Bet jis nuo 20 amžiaus pradžios suklestėjo, kaip ir Suomija ar vėliau Airija. Nors karai ir kitos negandos juos taip pat naikino.

Viktoras Denisenko. Britų leidinys „The Economist“ paskelbė pasaulio šalių demokratijos reitingą. Tik 5 procenai pasaulio žmonių gyvena „visiškos demokratijos“ salygomis. Lietuva tarp jų nepatenka. Trečdalį gyvena autoritarizmo salygomis, vyksta „demokratijos recessija“. Lietuva, Latvija ir Estija priskiriamos „netobulai demokratijai“. Lietuvos demokratija suprastėjo. Turėdami visas galimybes Lietuvos gyventojai nesugeba visiškai pasinaudoti demokratiniais mechanizmai ir neįsivaizduoja, kaip tie mechanizmai funkcionuoja. Reitinge Lietuva surinko 7,41 balo, Latvija – 7,25, o Estija – 7,79 balo. Visiškai demokratijai reikia surinkti virš 8,0 balo. Lenkija, Čekija, Vengrija ritasi žemyn. Rusija turi 3,17, o Baltarusija – 3,13 balo. Minint valstybingumo 100-metį, reikia prisiminti, kad 50 metų buvome okupuoti. Tai mums sekasi visai neblogai. Lietuva pagal ekonomikos laisvės indeksą numuko trimis pozicijomis ir yra vienuolikta tarp Europos šalių. Estija užima 7-ą, Latvija – 28-ą, Lenkija – 48-ą. Neblogai, bet einame žemyn. Gal tai ne vien „valstiečių“ „nuopelnas“?

LVŽS valdymas politikos realybėje tapo natūraliai. Tai nėra anomalija. Panašūs procesai vyksta daugelyje šalių. Vokietijoje iškilo „Alternatyva Vokietijai“, Prancūzijoje – Nacionalinio fronto lyderė Marine Le Pen, Lenkijoje „Tvarka ir Teisingumas“. Tai vis kraštutinės dešiniosios jégos. (Tik Lietuvoje kairieji...) Jas vienija griežtas požiūris į imigrantus, už tradicines vertynes ir požiūris į valdžios galų pritaikymą. Tik LVŽS ne tokia radikali. Visos radikalios partijos mano, kad geriau žino, ko reikėtu visuomenei, kas yra teisinga ir kasne. Tai lemia prievertinį savo idėjų ir iniciatyvų brukimą, nepaisant oponentų ir visuomenės nuomonės.

Netikrų naujienų tikslai

Netikra informacija kenkia tuo, kad ji formuoja netikrą pasauliovaizdinį, kuriame viskas yra apversta aukštyn kojomis. Dėl to žmonės praranda gebėjimą adekvaciavertinti supančią aplinką įtinkamai į ją reaguoti. Kvietinuojamas pats tiesos principas. Pavyzdžiu, melačingas pranešimas, kad NATO kariai Janovaje išprievartavo našlaitę iš globos namų, arba kad Vilniuje visą dieną gatvėmis važinėjo pagrobtas autobusas ir vežė keleivius?! Privalome mokytis nepasiduoti emocijoms, kurias nori su-

kelti priešiška propaganda, nepriimti mums primetam stereotipų.

Vytautas Dumbliauskas. Sociologas Peteris Bergeris suformulavo pirmąjį sociologijos taisyklę: „Dalykai yra ne tokie, kokie atrodo.“ Sociologiją lémė žmogaus proto noras „kiaurai permatyti“ dalykus. Jis sociologinį požiūrį formuluoja taip: „Tai sugerbėjimas matyti, kas vyksta už socialinių struktūrų fasadą.“ Visuomenėje matome gražius mokyklų ar kitų įstaigų fasadus, tačiau žinome, kad už jų gyvuoja patyčios, korupcija, pedofilija ir panašūs dalykai. Politinių institucijų fasadai dar didesni ir įspūdingesni, nes juos kuria esantys valdžioje, siekdamai pateisinti savo buvimą ir priversti piliečius pripažinti jų teisę tą valdžią turėti. Seniau tie fasadai buvo stiprinami religiniai mitais (valdžia juk iš Dievo). Dabar – kad politikai yra piliečių atstovai. Teigini, jog Seimą sudaro tautos atstovai – 141 Seimo narys, jie mums nepadeda „kiaurai permatyti“. Nes tai yra fasadas, kaip kariuomenės paradas neparodo tikrojos vaizdo. Norint pažvelgti už socialinių struktūrų fasadą, reikia pripažinti, kad parlamento nariai – tai lyderio ambicijų (bet ne visada potencijos) turintys žmonės, kurie įtikina mus balsuoti už juos. Mes einame balsuoti ir renkamės iš tų, kurie siūlosi, nors jų gal ir nebuvo matę. Bet demokratija negali funkcionuoti be parlamento.

Margarita Starkevičiūtė siūlo kultūros ir meno studijas padaryti lygiaverčtes, o ne viena kitą papildančios, kad jos yra sudedamoji išsilavinusios asmenybės ugdymo dalis. Visuomenės raidojė ekonomikos, švietimo ir kultūros tikslai vis labiau sutampa, nes skaitmeninė ekonomika reikalauja aukšto interakto. ES kultūros ir švietimo politika reikalauja didesnės koordinacijos tarp nacionalinių ir bendrų ES darbų. Lietuva pasaulinėje rinkoje gali konkuruoti tik savo prekių ir paslaugų savitumu ir kokybe. Gi, kokybei reikia aukšto intelekto ir kultūros. (Todėl rusams ir nesiseka.) Reikalingos investicijos į asmenybės ugdymą, tiek vidinės, tiek į supančią aplinką. Kultūringos asmenybės įgūdžiai susiformuoja tik per ilgą laiką šeimoje, mokykloje, darbe, bendraujant su apsišvietusiais, kultūringais žmonėmis. (Todėl Dž. Neru savo laiku yra pasakės, kad indų tauta taps kultūringa tik, kai pasikeis trys kartos.) Dabar viskas yra atvirkščiai. Aukšti vadovai keičia savo biografijas, nors kultūros požiūriu tai yra melas. Žurnalistai už visuomenės pinigus kuria reklamas sau patiem, nors tai yra nesąžininga konkurencija. Valstybės auditorius delsia vykdysi savo pareigas, aiškindamas nepalankiomis politinėmis aplinkybėmis, nors auditas yra nepriklausomas. Valdininkų bandymas savaip aiškinti (interpretuoti) įstatymus yra žemos teisinės kultūros pavydys. Kultūrai skirtos lėšos leidžiamos kultūros vadovams važinėjant po pasaulį, arba pasidalinamos tarp draugų grupių. Ir niekam tai nerūpi! Vadovų nenoras kalbėtis tiesiai su žmonėmis reiškia, kad jie neturi lyderiams būtinos kultūrinės kompetencijos.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Įvykiai, komentarai

Putino režimas žudo jam nepatinkančius rusus

Pavojingiausia profesija laikoma kario – taip pasakyti daugelis. Nieko panašaus! Viena pavojingiausių laikoma žurnalistų profesija. Priežastis prasta – žurnalistas valdo vieną galinį ginklą – viešumą, o šio ginklo kaip velnias kryžiaus bijo visi tironai, diktatoriai, pilkieji kardinolai ir šiaip demokratija piktnaudžiaujantys veikėjai. Suprantama, kodėl daug žurnalistų žūsta karštuojuose pasaulio taškuose: ten šaudoma, bombarduojama, siaučia visokie sukilėliai ir atskilėliai, kuriems pasimaišymas po kojomis dažniausiai būna lemiamas. Bet kaip paaikinti žurnalistų mirčių šalyje, kurioje nesiaučia karas, kur vykdomoji valdžia turi visus svertus įvesti geležinę tvarką? Paprastai – bet koks kritinis žodis jau kelia grėsmę kritikuojančiojo gyvbei, o jei dar prabylama apie nusikalstančią valdančiųjų veiklą – susidorojimo grėsmę šimtaprocentinę. Visa tai vyksta ne kokoje nors komunizmo statytojų nu-

kamuotoje Afrikos valstybėje, bet čia, Europoje, konkrečiai – Rusijoje.

Galima sakyti, klasikiniu tokio susidorojimo pavyzdžiu tapo garsi rusų žurnalistė ir publicistė Anna Stepanovna Politkovskaja-Mazepa. Jirašė apie Čečenijos karą. 2006 metų spalio 7 dieną žurnalistė buvo nušauta savo daugiaubcio namo lifte. Kad nutiltų amžiams... Sunku patikėti, kad taip gali būti save civilizuota laikančioje valstybėje, bet prabilta apie tai, kad egzistuoja pasmerktųjų sąrašas, kuriame išrašyti putinizmui neįtikę politikai ir žurnalistai. Iš to, kas vyksta, galima pradėti tikėti tokio sąrašo egzistavimą. Galbūt kada nors sužinosime, ar buvo šiame sąraše rusų žurnalisto Maksimo Borodino pavardė – šis žurnalistas praejusią savaitę mirė ligoninėje Jekaterinburge, taip ir neatsigavęs po sunkių traumų, patirtų nukritus penktą aukštonamą. M. Borodinas buvo pirmasis, kuris parašė apie rusų samdinį grupuotę „Vagnerio“ narių žūtį Sirijoje.

Prieš tai buvo pranešta, kad balandžio 13 dieną M. Borodinas iškrito pro langą iš savo buto penktame aukšte, patyrė sunkias traumas ir komos būsenos nugabentas į ligoninę. Po poros parūžnialistas mirė.

Polina Rumenceva, vyriausioji informacinės agentūros „Naujoji diena“ redaktorė (šioje agentūroje dirbo M. Borodinas), pareiškė, kad žurnalisto mirtis nebuvo atsitiktinė ar savižudybė. Jos teigimu, nebuvo jokios priežasties savižudybei. Ji pažadėjo pateikti daugiau informacijos, jei pavyks patekti į M. Borodino butą, kuriame galbūt yra atsakymas, kas nutiko.

M. Borodinas buvo vienas pirmųjų, pranešusiu visuomenei apie vasario 7 dieną Sirijoje įvykusį incidentą, per kurį tarptautinės koalicijos aviacija sunaikino būri „Vagnerio“ grupės rusų samdinį iš Asbesto. Tą dieną Deil-al-Zora rajone rusų samdinį grupė, ginkluota tankais ir artilerija, peržengė sutar-

tą deeskalacijos liniją, skiriančią Asado kariuomenės ir sukilielių, kuriuos palaiko JAV, kontroliuojamas teritorijas. Rusų samdiniai skubėjo užimti naftos perdirbimo kompleksą. Pasakojama, kad koalicijos pajėgos perspėjo rusų karių Sirijoje vadovybę, tačiau sulaukė atsakymo „ich tam nietu“ („ju ten nera“). Reikalus buvo išspręstas aviacijos ir bepiločių orlaivių smūgias – „Vagnerio“ samdiniai buvo sumalti į dulkes. Tikslus žuvusiųjų skaičius nebuvo praneštas, bet įvairiose diskusijose buvo kalbama apie 300–600 lavonų. Beje, šiose diskusijose prabilta ir apie tai, kas lėmė tokį sutriuškinimą. Viena iš priežasčių – technologijų atsilikimas.

Tad apie šį sutriuškinimą parašės M. Borodinas tikrai turėjo supykdyti Kremliaus strategus ir tuo pasirašytį sau nuosprendžį. Galbūt po keliausdešimties metų istorija pateiks dokumentikos apie tai, kaip putinizmas susidorojo su Rusijos sąžinės ir garbės atstovais.

Kas tavo, tas ir mano

Niekaip negaliu pamiršti maždaug prieš 20 metų vykusį pokalbių su pažiūtamų nekilnojamojų turto prekiautoju. Jis tuomet pasakojo apie numatomą neblogą sandėrį, kuriam, deja, trukdė Lietuvos Respublikos įstatymai. Šiame pokalbyje nustebino prekeivio optimizmas – nors įstatymai draudė tam tikrus dalykus, jis nematė reikalo jaudintis, sakydamas: „Yra įstatymas, yra ir apstatymas!“. Šiandien galima drąsiai teigti, kad šis posakis tapo pamatiniu neokomunistinės nomenklaturos gyvenimo ir veiklos principu. Kažkada dar nedrąsiai prichvatizuodami nomenklaturinius butus (vien koverta A. M. Brazausko privatizuota nomenklaturinio buto Vilniuje istorija!), šie veikėjai taip sujūlėjo, kad kai kas iš jų nekaltu veidu nusiperka regioninio parko teritorijoje esančius ariamus laukus, apsitveria didžiausią plotą, statosi neva poilsinės paskirties kompleksą, nors iš tikrujų – sau rezidenciją, tačiau daro tai

įstaigos vardu, taip apeidamas mokesčius, kuriuos privalo sumokėti eilinių mirtingasis, besistatantis sau būstą. Žodžiu, posakis „yra įstatymas, yra ir apstatymas“ realizuojo masiškų procentų.

Neminėsime to gudruolio nekaltu veidu pavardės, geriau pakalbékime apie kitą intriguojančią istoriją (nu-skambėjusi tuo metu, kai daugelio iš mūsų akys buvo įsmeigtos į Sirijoje vykstančią dramą, o politinis gyvenimas Lietuvoje pasitraukė į antrą planą). Bet to gudruolio neišvengsime – ir čia jis vaidina neantraeilį vaidmenį.

Tiesa sakant, nutiko ne kažin kokio netikėtumo dalykas – paaikėjo, kad žemės ūkio ministras Bronius Markauskas naudojosi žeme, kurios savininko sutikimo jis neatsiklausė. Nega na to, jis už tą žemę ėmė Europos Sąjungos išmokas, mokamas žemdirbiams. Idomiausia buvo tai, kad, pasak ministro, tai ne jis, o jo motina ūkininkė, kai kuria neapsižiūrėjo. Na, atrodytu,

negali pykti ant tokio senyvo amžiaus ūkininkės (apie 86 metų), galų gale anokia čia naujena – pas mus gi iprasta gimines ir artimuosius „igalioti“ ir veikla užsiimti, ir tūkstančius hektarų – nors įstatymas leidžia ne daugiau 500 ha – valdyti. Tačiau turėkit, ponai, sąžinės, nesityčiokit iš sveiko proto! Gi aišku, kad ne senutė (ir greičiausiai ne pats ministras) aria. Žinoma, galima teigti, jog B. Markauskas tos žemės nepasisavino ir netgi neleido apeiti usnemis ir viksvomis. Bet... tai ne jo nuosavybės būta, štai kur esmė! Pasiteisinimai, kad tos gretimos žemės savininkas buvo nežinomas, tolygu mažvaikio naišviems mintijimams, kad langas pats ant akmens užkrito. Pabandykite pasiūlti kaimyno automobilį be jo žinios ir sutikimo – straipsnis už vagystę garantuotas! O ministras ēmė ir pasiėmė. Pasirodo, taip daug kas daro. Aria be savininkų sutikimo. O kažkas čia aimanuoja, kad Landsbergis kolūkius išardė...

Tai kad požiūris į žemę kaip į kolūkinę nuosavybę nedingo!

Trumpai tariant, iškilo moralės klausimas. Ir ką jūs manote? Moralės klausimai nuo valstiečių ir žaliųjų pagrindinių veikėjų – kaip vanduo nuo žasies. Net Prezidentės žodžiai, kad toks ministras neturi moralinės teisės eiti pareigų, nuskambėjo kaip į dykumą, tiksliau atsimušė į moralės skrupulais nepasižymincius „valstiečių“ lyderio išvedžiojimus. Vis dėlto skandalas nuaidėjo per garsiai ir po Prezidentės pareiškimo R. Karbauskui nebus lengva surasti priežastį, kuri premjerui S. Skverneliui padėtį išsaugoti žemės ūkio ministram Bronių Markauskui.

Geriausia gynyba yra puolimas. Iš šalies pasiklausius „valstiečių žaliųjų“ kalbų, tikrai atrodo, kad net ir šioje situacijoje kalti be abejonių yra... konservatoriai. Kas gi daugiau?

Gintaras MARKEVIČIUS

Žemės ūkio ministras ignoruoja opoziciją

Didžiausia opozicinė Seimo Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos kelintą kartą bando į posėdį pakviesi žemės ūkio ministrą Bronių Markauską, tačiau ministras neranda tam laiko.

„Ministro atsakymą atvykti į di-

džiausios opozicinės frakcijos posėdį vertiname kaip bégimą nuo atsakomybės, vengiant atsakyti į klausimus, kurių pastaruoju metu susikaupė tiek dėl ministro asmeninių interesų be sutarties nuomojant žemę ir gaunant ES išmokas, tiek dėl jo veiklos, tiek dėl

pertvarkos procesų, vykstančių ministerijoje, – sakė TS-LKD frakcijos seniūnas Gabrielius Landsbergis. – Tokią ministro laikyseną vertiname kaip demokratinėje valstybėje veikiančių parlamentinės kontrolės principų nepaisymą“.

Ministras buvo kviečiamas atvykti į TS-LKD posėdį – balandžio 11, 17, 19 dienomis arba kitu jam patogiu metu, tačiau visais atvejais atsisakė. Nepaisant to, ministras vis dar kviečiamas atvykti į Seimo TS-LKD frakcijos posėdį.

Vyriausybė prisiima nuopelnus už tai, ko dar nepadarė

Vyriausybė entuziastingai pristatė struktūrines mokesčių reformas, jas pavadindama beprecedentėmis ir pri-siimdam nuopelnus už tai, ko dar nedadarė. Tačiau premjeras Saulius Skvernelis jau dabar giriasi tuo, kad padarė tai, ko nedrėjo padaryti dar nė viena kita valdžia.

Pasak Seimo Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos nario Žygimanto Pavilionio, po devyniais užraktais slėptose ir pagaliau pristatytose reformose išties galima rasti dėmesio vertų pa-

siūlymų dėl reikalingų pokyčių. Pavyzdžiu, įvesti „Sodros“ įmoką „lubas“, sumažinti darbo pajamų apmokestinimą, taip pat sveikintinos pastangos valstybėje sumažinti šešelinę ekonomiką. Tačiau prisiminkime, kas išejo iš švietimo reformos, kuri visuomenė taip pat buvo pristatyta kaip strateginės valstybės vizijos dalis, pagerinsianti švietimo kokybę iš esmės. Ilgalaikės valstybės švietimo strategijos stoka, universitetų jungimas dėl skaičiaus, o ne kokybės, tik imituojant vykdamą reformą, kuriai nepri-

taria tiek didžioji dalis visuomenės, tiek akademikai.

„Reformos, kurių esmė pinigų perdėjimas iš vienos kišenės į kitą, yra ne reformos. Socialinį teisingumą ir progresumą pirmiausia reikia kurti mokesčių naštą mažinant gaunantiems mažiausias ir vidutines pajamas. Tuo metu žmonės, pasiekiantys SODROS „lubas“, bus apmokesčianti didesniu – 25 procentų gyventojų pajamų (GPM) mokesčiu, todėl mokesčių didinimas uždirbantiems santykinai daugiau labiau primena so-

cialinio teisingumo imitavimą, kuriai viena ranka duodama, kita atimama“, – sakė Ž. Pavilionis.

Todėl premjerui „sėkmingai igyvendinant“ švietimo reformą, siūlyčiau per anksti savęs į istorijos vadovėlius, kaip istorinio Lietuvos premjero, igyvendinusio ir teisingą mokesčių reformą, kol kas neįtraukti. Laukime šios gana lakoniškai pristatytos struktūrinės reformos Seime, įvertinsime, ar skambūs žodžiai nevirš eiliu valstietišku farsu.

TS-LKD informacija

Turime kuo didžiuotis

Teresė Ūksienė

Kovo 30 dieną Panevėžio Juozo Martinio dramos teatre buvo įteikti Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliai „Tarnaukite Lietuvai“. Šiuo apdovanojimu siekiama skatinti Lietuvos visuomenę dirbtį valstybės labui ir jos gerovei, reikšti ir įgyvendinti teigiamus sumanymus, brandinancias visuomenės pilietiškumą, tautinę savimonę ir kultūrinį sąmoningumą. Komisijos pirmininkas Stasys Kašauskas informavo, jog 2018 metų atminimo medaliui „Tarnaukite Lietuvai“ iš viso buvo pateikti 42 kandidatai. Garbingus apdovanojimus įteikė LR Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis ir Panevėžio miesto meras Rytis Račkauskas.

Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medalis „Tarnaukite Lietuvai“

už savanorystės kultūros skaidą Lietuvoje įteiktas LPKTS Šilalės filialo pirmynkei Teresei Ūksienei. Apdovanojimų ceremonijoje ji pristatyta kaip „mokytoja, poetė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šilalės filialo pirmyninkė. Trumpai apibūdinti mokytojos įspūdingos biografijos ir nuveiktu darbų neįmanoma. Pokario rezistenčios dalyvė, kalėjusi Archangelsko ir Permės lageriuose, vėliau pati subūrusi aktyvią politinių kalinių ir tremtinių organizaciją, kuriai Šilalės rajone pastatė per 80 paminklų laisvės kovų dalyviams, surinko partizanų rankraščius, laiškus, nuotraukas ir kartu su talkininkais išleido 6 laisvės kovotojų atsiminimų knygas „Erškėčių keliu“. Pati būdama poetė T. Ūksienė surado ir pristatė skaitytojams partizanų poetų Irenos Petkutės-Neringos, Mečislovo Dargužo-Aro, Vytauto Liutuko-Keleivio, Stefos Grikšaitės-Kraunauskienės kūrybą. Už ilgametį neatlygintiną darbą Teresė Ūksienė apdovanota Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi. Tai istorinės ir gyvenimo tiesos Mokytoja“.

Sveikiname mūsų mielą ir gerbiamą Teresę Ūksienę. Džiaugiamės dirbdami kartu ir būdami šalia. Linkime sveikatos, energijos ir tolesnių gražių ir prasmungų darbų tėvynės labui.

LPKTS valdyba

Apdovanotieji atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“

Panėvėžiečiams smagu, jog Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu apdovanoti keturi kraštiečiai: už filantropinę veiklą, ypač jaunu žmonių saviraiškos skatinimą ir rémimą, kultūros veikėja Karolina Masiulytė-Paliulienė, už parlamentarizmo tradicijų puoselėjimą, pilietiškumo ir demokratijos skatinimą visuomenininkas Julius Beinortas ir kraštotoyrininkas Romas Kaunietis, už savanorystės kultūros skaidą Lietuvoje kraštotoyrininkas Algimantas Stalilionis.

Julius Beinortas yra 1963–1990 metų neoficialus Lietuvos žygeivių judėjimo dalyvis, turistinių-kraštotoyrinių akcijų organizatorius, 1988 metais vienas iš Sajūdžio Panevėžio rėmimo grupės steigėjų, LPS Steigiamojo suvažiavimo delegatas. 1990 metais buvo išrinktas į Lietuvos Aukščiausiąją Tarybą, Lietuvos neprieklausomos valstybės atkūrimo Akto signataras. 2017 metais išleido knygą apie žygeivių keliaivimus – „Mūsų žygis Simono Daukanto taku“.

Romas Kaunietis nuo vaikystės gyveno primestinai sunkų gyvenimą, slapstėsi, gal tatai jis ir užgrūdino. Nuo 1965 metų užrašinėjo tremtinių ir politinių kalinių prisiminimus, vėliau rinko medžiagą apie Aukštaitijos partizanus ir jų ryšininkus. 1996–2016 metais į 12 išleistų knygų sudėjo per devynis šimtus laisvės kovos dalyvių, sovietinių lagerių kalinių, Sibiro tremtinių prisiminimą. 2015 metais apdovanotas or-

dinu „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi. R. Kaunietis yra vienas iš Lietuvos laisvės kovos jamžintojų Sajūdžio (LLKJS) steigėjų, dalyvaujantis jo sąskrydžiuose ir kituose renginiuose.

Algimantas Stalilionis, aktyvus žygeivis, dalyvavo tvarkant ir statant paminklus Garšvių knygnešiams, paminklus Žaliojoje gирioje 1863 metų sukilėliams Mitkuose, Druciškiuose. Partizanų žuvimo vietose Mitabynėje, Mitkuose, Jutiškiuose. Partizanų žūties vietose sutvarkė derinimus su žeminių savininkais statant tipinius paminklus, išrūpino lėšas dešimties paminklų statymui ir dalyvavo jų pastatymuose. Su Panevėžio žygeiviais ir Mikoliškio kaimo gyventojais Pasvalio rajono Jakūbonių kapeliuose yra pastatės kelis cementinius kryželius, žyminius partizanų palaidojimo vietas. Daug dirbo su akademiku Antanu Buraču išleidžiant knygą „Atsiminimai apie Pumpėnus“. Rinko iš žmonių prisiminimus, nuotraukas, jas skenavo, surado lėšų knygos leidybai. Kartu su prof. Vyktinu Vaitkevičiumi sudarė pirmąjį tokio pobūdžio knygą „Laisvės ir tėvynės ginti: 1918–1920 m. Pumpėnų valsčiaus savanoriai“.

Gabrielės Petkevičaitės-Bitės medailio teikimo Karo-

Sveikiname

Gražaus 70-ojo gimtadienio proga sveikiname LPKTS Kauno filialo narij, buvusį Irkutsko sr. Irkutsko r. tremtinį Antaną JANUŠKEVIČIŪ.

Linkime stiprios sveikatos, optimizmo, prasmingų dienų ir daug laimės bei darnos.

LPKTS Kauno filialas

*Žmogaus gerumas daug ilgiau už jį gyvena,
Jo nekeičia praejė dienos, mėnesiai, laikai.
Ir pats žmogus iš šių vertybų nuolat remias,
Tarytum grūdą seja – lieka jo darbai...*

Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname ilgametį LPKTS Telšių filialo valdybos narį Stanislovą ČEKANAUSKĄ. Linkime sveikatos, Aukščiausiojo palaimos, saulėtos nuotaikos žengiant gyvenimo keliu ir toliau išlikti ąžuolu stipriu.

LPKTS Telšių filialas

Padėka

Dékojame knygos „Tremties vaikai“ ketvirto tomo leidybai paaukoju siems:

**Antanui Jočiui – 25 eurus,
Danutei Aleksejūnienei – 20 eurus,
Joanai Jakučiūnienei – 20 eurus,
Algimantui Juočiui – 20 eurus.**

Dékojame paaukojusiems Partizanų alėjos Kaune statybai:
**Stanislovui Aleksiejūnui – 10 eurus,
Marijai Juozapaitytei – 20 eurus,
Ramintai Baltuškienei – 50 eurus,
Elenai Pėstintytei – 30 eurus,
Marytei Lungienei – 30 eurus.**

Primename, kad norintieji paaukoti Partizanų alėjos Kaune statybai, lėšas galite pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos sąskaitą LT53 7044 0600 0810 3591, AB „SEB bankas“, banko kodas 70440.

Dékojame už Jūsų gerumą!

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Ona STRISKIENĖ

Romas Kaunietis ir Algimantas Stalilionis

Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medalis
„Tarnaukite Lietuvai“

2018 m. balandžio 20 d.

Tremtinys

Nr. 15 (1277)

5

Vieniša kovotoja agronomė Danutė Andriušienė

Lietuvai 1940 metais netekus Nepriklausomybės ir šalį užgriuvus trėmimams, represijoms, žmonėms teko stoti akistaton su savo sąžine. Šis gyvenimo lūžis palietė ir Danutę Andriušienę. Kaip ji pati rašo, kokį sukrėtimą patyrusi bandydama pagelbėti ištrėmimovagonus patekusiai pussecerės šeimai.

Danutė Čepytė-Andriušienė gimė 1902 metų rugpjūčio 2 dieną Rygiškių kaime, Šakių apskrityje, varpininko, teisėjo Motiejaus Čepo ir Marijos Jablonskytės šeimoje, kur dėl Čepo arešto laikinai gyveno šeima. Tėvas, aktyvus lietuviybės žadintojas, Vinco Kudirkos „Varpo“ bendradarbis, baigės Maskvos universiteto teisės fakultetą ir negalėdamas dirbtį teisėjų Lietuvoje, 1897 metais caro valdžios buvo pa-skirtas dirbtį tolimate Sibire.

Motina – kalbininko Jono Jablonskio sesuo. Čepas ir Sibire nenutraukė lietuviškos veiklos. 1900 metais dėl lietuviškos spaudos rėmimo ir platinimo buvo suimtas ir žandarū priežiūroje atvežtas į Lietuvą. Iš paskos į Lietuvą grįžo ir žmona. Apsigveno tėvų namuose Rygiškiuose, ten gimė duktė Danutė. Po dvejų metų trukusio namų arešto Čepui byla buvo nutraukta ir jis su šeima grįžo į darbą Sibire, Čitos mieste. Tensu šeima išgyveno 25 metus. Vi-sus tuos metus šeima išliko lietuviška. Tėvai savo vaikams įkvėpė didelę meilę Tėvynei Lietuvai. Namuose ir gatvėje tarp savęs kalbėjo lietuviškai. Danutė rusų gimnaziją baigė Čitos mieste, o lietuviško rašto mokė tėvai. I Lietuvą šeima sugrižo 1923 metais.

Sugrįžimą į Lietuvą Danutė mini savo biografijoje: „Mes, vaikai, augom neabejodami ir nesvyruodami, kad esam lietuvių, todėl sugrįžimas į Lietuvą darė gilų įspūdį. Pati nepajutau, kaip nevaldomai iš širdies išsiveržė mano pirmos eilės: „Sveika tu, Tėvyne! Man kraštas tėvų ir mano gimtinė...“ Pati nesupratau, kaip čia įvyko, juk eiliuoti niekada nemégau, priešingai, gimnazijoje buvau laikoma matematike. Džiaugdamasi sugrįžimu ir toliau patylom kūriau eiles. Tos eilės buvo atsitiktinės, niekam nerodomos.“

Grįžusi į Lietuvą Danutė, tévo patariama, išstojo į Kauno universiteto Gamtos skyrių, kuris po metų buvo perkeltas į Dotnuvoje įkurtą Lietuvos žemės ūkio akademiją. Baigė 1929 metais. Jos agronomo diplomo numeris – 5. Dirbo mergacių žemės ūkio mokykloje Balbie-riškyje, Rumokų žemės ūkio bandymų stotyje, Paežeriu žemesnėje žemės ūkio mokykloje. 1931 metais ištakėjo už agronomo Juozo Andriušio.

1940 metais Andriušiai gyveno ir dirbo prie Vilkaviškio Paežeriu dvare, ten veikusioje Ūkio mokykloje. I prasidėjusių pirmų sovietinių vežimų etapą pateko Andriušienės pussecerės Tarasonienės šeima, gyvenusi Vilkaviškyje. Tai sužinoję Andriušiai nuvyko į Vilkaviškio geležinkelio stotį. Kaip rašė „Savo „kaltės“ išpažintyje: „Gyuliniai vagonai, prikimšti žmonių, apsusargybos, labai sukrėtė, nejau negalima to sustabdyti“. Grįžusi į namus savo eileraščiu sasiuvinyje išrašė: „Vagonai, vagonai, vagonai žmonių, užkalti vinimis, kaip baisu ir žiaurū... Ir toliau savo išgyvenimus liejo sasiuvinyje: „Aplinkui rytas. Žmones veža iš pasalų, iš po nakties. Ir nežinai, ar tu sulauki to pat konvojaus ir tremties“. Eileraščių niekam nerodė, jie liejosi ir vokiečių okupacijos metais – nauji suémimai, žydų likimas...

Praužė karas, atėmės tėvų pastoges. Andriušių šeima apsigyveno Kaune, dirbo Respublikinės daržovių kultūrų tyrimo inspekcijos Kauno padalinijoje. Šalyje tėsėsi trėmimai ir suémimai. Andriušienės nepaliuko klausimas, kodėl visa tai vyksta, ką darysti, kaip sustabdyti šias nelaimės.

1952 metais patekė į rankas Lermontovo eileraštis „1830 metų Lermontovo pranašystė“ sužadino norą sakytį tiesą tiems, kuri prisideda prie tau-tos nelaimės. Atsirado eileraščiai, kaltinantys

komunizmą. Eileraštyje „Bolševikams“ ji žeria: „Jūs žodžiai gražūs, bet keliai nusėti vien lavonais. Jūs žadat laisvę, bet kur jūs – ten diktatai ir tironai“. Eileraščius raše lietuvių ir rusų kalba, siuntė įvairiems SSRS aukštiems pareigūnams ir net į 19-ąjį Komunistų partijos suvažiavimą Maskvoje. Raše pakeitusi rašyse spausdintomis rai-dėmis, galvodata, kad saugumui vieną žmogų surasti bus sunku. Žinoma, tai naivus sprendimas. Nei šeima, nei svetimi apie šią veiklą nieko nežinojo. Laiškai įvairiems komunistų veikėjams keliauto apie dvejus metus. Prieikė vieno neatsargaus žingsnio, kad saugumas rastų siuntėjā. Tuo metu Andriušienės duktė mokėsi tuometiniame Leningrade. Žinoma, tėvai dukteriai raše laiškus. Ant voko adresą prašydvadoužrašytivyrą. Vie-ną kartą adresą užrašė pati. To užteko, ir 1954 metų liepą Andriušienė buvo suimta, o 1954 metų rugsėjo 4 dieną nuteista pagal RTFSR BK 58-10 str. 1 d. septynieriams metams. Laimė, tai jau buvo po Stalino mirties. Atsiradus tvirtų užtarėjų, pritaikius amnestiją, iš kalėjimo grįžo 1956 metais. Kaip pati pasakojo, tardymo metu iš jos labiausiai buvo reikalaujama išvardyti daugiau asmenų, da-lyvavusių rašant laiškus, nes saugumui atrodė, kad veikė organizuota grupė.

Tokios grupės nebuvo, veikė vienas asmuo. Namuose kratos metu eileraščių nerado. Šeima juos rado jau po su-

Danutė Andriušienė, grįžusi iš kalėjimo. 1957 metai

émimo. Atkūrus Nepriklausomybę, saugumo bylose rasti tik gavusių Andriušienės laiškus pareiškimai.

Grįžusi iš kalėjimo Andriušienė gyvено Kaune. Sulaukė 90 metų ir Nepriklausomos Lietuvos atkūrimo. 1990 metų kovo 12-osios rytė pasakė, kad net Saulė kitaip šviečia. Nepriklausomybe džiaugėsi neilgai. Mirė 1992 metų spalio 23 dieną. Palaidota Petrasiūnų kapinėse.

Danutė ANDRIUŠYTĖ

Danutė Andriušienė (dešinėje) su generolu Jono Bulevičiu (stovi), dukterimi Aldona (viduryje) ir Milda (viduryje). Apie 1968 metus

Trijų partizanų likimai

Šioje nuotraukoje stovi trys Kaišiadorių valsčiaus partizanai: iš kairės Jeronimas Kasperavičius-Pavasaris (1924–1948), Bernardas Steponavičius-Milžinas (1920–1994) ir Motiejus Butkevičius-Kirstukas, Narsutis (1922–1947). Likimas lėmė, kad Pavasaris ir Kirstukas žuvo labai jauni, o Milžinas, tapęs Didžiosios Kovos apygardos A rinktinės vado paduotoju, buvo įviliotas į sovietinio saugumo spąstus, suimtas ir dešimt metų kalėjo Vorkutos lageryje. Mirė tėviškėje, palaidotas Kaišiadorių kapinėse prie Partizanų koplytėlės. Man dar teko garbė Atgimimo metais su juo susitikti ir užrašyti to krašto pasipriešinimo istoriją.

Butkevičių šeima

Butkevičių šeima gyveno Kalniškių kaime. Šeimoje augo keturi vaikai: Motiejus, Ona, Leonas ir Kazė. Motiejus buvo geros širdies žmogus. Jis dirbo lentpjūvėje, gaisrinėje, tévo žemė, tačiau 1944 metų pabaigoje dvidešimt vienerių metų vaikiną pagavo ir vežė į sovietinę kariuomenę. Tada Kalniškėse suėmė ir daugiau jaunuolių, tarp kurių buvo ūkininkų Kasperavičių, Žičių, Jacinavičių vaikai.

Traukinys rekrūtus vežė į Vakarus, kur vyko žiaurūs Antrojo pasaulinio karo mūšiai. Motiejus Butkevičius kartu su Jeronimu Kasperavičiumi ir Zigmu Žičiumi (1921–1958), tapusių partizanu Perkūnu, iš ešelonų pabėgo. Kuri laiką jaunuoliai slapstėsi namuose, tačiau tai buvo labai pavojinga jiems ir jų šeimoms. Todėl nuėjo į Jono Neiceilio-Šarūno būri, paskui perėjo Bernardo Steponavičiaus-Milžino globon.

Kaip pasakojo Kazė Butkevičiūtė, bijodamas brolis retkarčiais pareida vo namo. Juos gaudė lyg pasiutusius žvėris su tanketėmis, nuogais durtuvais. Ištisos rusiškos divizijos. 1947 metais būri išblaškė, tada jam davė dokumentus gyventi legaliai Prano Paškauskų vardu, atėmė ginklus. Motiejus tais metais išvažiavo į Vilnių, bet suprato saugumo pinkles, tad su Jeronimu Kasperavičiumi parbėgo namo. Rečionyse pas Pilki paprasė pasimatytis su mama. Sunkus buvo pokalbis, kurio pabaigoje Motiejus mamai padeklamavo: „Nelauk, nelauk, sena močiute, sūnelis nebegriš, klausyk, ką tau raiba gegutė atskridus pasakys“.

Motina labai sirgo, tad sunku suprasti, kaip ji galėjo pakelti tokį susitikimą, kaip neplyšo jai širdis, žiūrint į sūnaus pasiryžimą mirti už Lietuvą...

(keliamas į 7 psl.)

Istorija be „baltų dėmių“

Dzūkijos partizanų pogrindiniai periodiniai leidiniai 1944–1953 metais

Pogrindiniai periodiniai leidiniai – tai leidiniai, kurie buvo leidžiami slaptai. Šie leidiniai buvo politinio, idėjinio pobūdžio. Tokie leidiniai yra nelegalūs, nes leisti be okupacinių valdžios leidimo. Sovietinėje valstybėje visa spauda buvo komunistų partijos rankose, ji – komunistinės propagandos įrankis, valdžios griežtai kontroliuojama.

Nė viena tauta neturėjo tiek pogrindinių periodinių leidinių, kiek jų turėjo Lietuvos partizanai. Priskaičiuoti 107 per antrajį sovietmetį partizanų leisti periodiniai leidiniai. Nemažai jų išvis neišliko, o iš išlikusių dažnai trūksta daugelio numerių. Neišliko todėl, kad sovietmečiu neturėjo teisės jų rinkti nei bibliotekos, nei muziejai, nei kitos įstaigos, juo labiau privatūs asmenys, nes už jų laikymą grėsė didelės bausmės. Pogrindinius periodinius leidinius pradėta pa-skubomis rinkti (kai jų mažai teliko) tik Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę, taip pat ir apie juos rašyti.

Dainavos apygardoje žinomi pogrindiniai leidiniai

Pietų Lietuvos partizanų laikraščiai: „Aukuras“. Iš pradžių leido X dailinio šstabas, vėliau – Dainavos apygardos šstabas. Ējo 1947 metų vasario-rugpjūčio mėnesiais, daugintas rotatoriumi. Laikraščio devizas: „Tėvynės laisvei ir garbei!“ Formatas 22x35–22x36 cm, apimtis 2 p. (pagal 2 numerius). Tiražas 1000 egz. Redagavo Domininkas Jėcys-Ąžuolis, Juozas Puškorius-Girinis. Iš viso išėjo 8 numeriai. Platintas Alytaus, Lazdiju, Varėnos rajonuose ir dalyje Prienų bei Trakų rajonu. Paskutinis surastas yra Nr. 7, pažymėtas 1947 metų birželio 25-osios data. Laikraštis nustojo eiti, kai 1947 metų rugpjūčio 11 dieną Dainavos apygardos štabą Punios šile sunaikino priešas;

„Dainavos partizanas“. Ējo 1949 metų gruodžio – 1950 metų birželio mėnesiais. Leido Dainavos apygardos šstabas, daugintas rašomaja mašinėle. Tiražas 10 egz. Iš viso išėjo keturi numeriai. Redagavo Lioginas Baliukevičius-Dzūkas. Buvo platinamas Alytaus, Lazdiju, Varėnos rajonuose ir dalyje Prienų bei Trakų rajonu;

„Laisvės rytas“. Ējęs 1945–1951 metais. Iš pradžių leido Lietuvos partizanų I grupės šstabas, vėliau – Dainavos apygardos Šarūno rinktinės šstabas. Daugintas rotatoriumi. Tiražas 450–700 egz. Redagavo Juozas Gegužis-Diemedis, Sergijus Staniškis-Litas, Viltis. Platintas Lazdiju rajone, dalyje Alytaus ir Varėnos rajonu;

„Laisvės varpas“. Leido A apygardos šstabas, Pietų Lietuvos partizanų šstabas, Dainavos apygardos šstabas. Pirmasis numeris išėjo 1945 metų gruodžio 1 dieną. Literatūroje kartais klaudingai teigiamas, kad pradėtas leisti 1944 metais, nors laikraščio paantraštėje buvo rašoma, kad eina nuo 1945 metų. Antraštę nupiešė Antanas Kulikauskas-Daktaras. Pagal tą piešinį buvo išpjaustyta klišė ant medžio ir tuo trafaretu dauginama. Tekstas daugintas rotatoriumi, kai kurių numerių tekstas iliustruotas. Pirmuoju septy-

nis numerius padaugino Pūscios miške buvusioje partizanų spaustuvėje (9 km nuo Druskininkų) partizanas Petras Vaitkus-Genys. Formatas 20x28–21x31 cm, apimtis 2–4 puslapių (pagal 6 numerius). Tiražas 1000–2000 egz. Redagavo Juozas Vitkus-Kazimieraitis, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Lioginas Baliukevičius-Dzūkas, Juozas Gegužis-Diemedis, Sergijus Staniškis-Litas, Viltis. Vedamuosis straipsnius rašė A. Ramanauskas, L. Baliukevičius. Išairių straipsnių parašė J. Vitkus, Albertas Perminas-Jūrininkas. A. Ramanausko pavedimu L. Baliukevičius klausydavosi užsienio radijo žinių rusų ir vokiečių kalbomis. Žinių santraukos buvo pateikiamas „Laisvės varpe“ ir jų leidžiamame laikraštyje rusų kalba „Svobodnoje slovo“ („Laisvas žodis“). 1952 metų pavasarį, suėmė Kazimieraičio rinktinės vadą Juozą Draudauską-Putiną ir jį užverbavę, čekistai rašomaja mašinėle išspausdino du šio laikraščio provokacinus numerius ir Putino vardu nusiuntė Nemuno srities vadui Sergijui Staniškiui. Taip čekistai norėjo apgaule irodinti, kad Kazimieraičio rinktinė nesunaikinta, kad jis veikia. Laikraštyje buvo aiškinama okupantu rengiamų „rinkimų“ apgaulė, raginama tuos „rinkimus“ boikotuoti. Jame išspausdinta Pietų Lietuvos partizanų vadų deklaracija. Platintas Alytaus, Lazdiju, Varėnos rajonuose ir dalyje Prienų bei Trakų rajonu. Paskutinis žinomas Nr. 2 (39) yra pažymėtas 1952 metų rugpjūčio 27 dienos data;

„Lietuvos žygis“. Buvo leidžiamas 1945 metų pavasarį. Redagavo Jonas Pileckas-Brokas. Jo leidimo trukmė nežinoma;

„Mylēk tėvynę“ leistas 1946–1948 metais. Leido Dainavos apygardos Merkio rinktinės šstabas. Pavadinimą pasiūlė Albertas Perminas-Jūrininkas, jis ir antraštę nupiešė. Pagal tą piešinį Adolfas Ramanauskas-Vanagas išpjaustė iš medžio trafaretą. Iš pradžių daugintas rašomaja mašinėle, vėliau – rotatoriumi. Tiražas 35–400 egz., išėjo apie 16 numerių. Literatūroje klaudingai rašoma, kad išėjo tik 11 numerių. Redagavo A. Perminas, A. Ramanauskas. Platintas Alytaus, Trakų, Varėnos rajonuose. Laikraštis nustojo eiti 1947 metų rugsėjį, kai A. Ramanauskas buvo paskirtas Dainavos apygardos vadu (taip rašo A. Ramanauskas knygoje „Daugel krito sūnų...“). Tačiau Algimanto Liekio knygoje „Vainutas“ (Vilnius, 2006, p. 178) išspausdinta šio laikraščiovieno numerio autentiška dalis, kurios paantraštėje yra 1948 metų gruodžio data (diena neįskaitoma, o numeris nežinomas). Tai ir yra vėliausia tikrai žinoma data. Laikraštyje išspausdinta kautynių aprašymu, eileraščiu, karikaturu ir kita. Jame buvo skyrelis „Nusijuok“. Bendradarbiavo šie partizanai: Alfonsas Damulevičius-Sakalas, Vincas Kalanta-Nemunas, Julius Karpis-Vieversys, Bronius Kukauskas-Kiškis, Juozas Kvietkauskas-Genys, Pranas Svirskas-Linas, Petras Vaitkus-Genys;

„Miško brolis“. Ējo metus nuo 1951-ųjų rudens. Daugintas rašomaja

mašinėle. Tiražas 30 egz. Redagavo Jonas Pratusevičius-Granitas, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, V. Smolskusk-Ąžuolas. Iš viso išėjo trys numeriai. Platintas Alytaus, Kauno, Lazdiju, Marijampolės, Prienų, Šakių, Varėnos, Vilkaviškio rajonuose;

„Trečias skambutis“. Ējo 1945 metų rugsėjo–spalio mėnesiais. Leido A apygardos Merkio rinktinės Merkinės bataliono šstabas. Daugintas šapirografu. Iš viso išėjo trys numeriai. Apimtis 6 puslapių, tiražas 60 egz. Redagavo Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Platintas Varėnos ir gretimų valsčių teritorijose. Leidėjams trūko spausdinimo medžiagą, todėl laikraštėlio tekstas buvės blankus, sunkiai išskaitomas;

„Už tėvų žemę“. Leido Lietuvos partizanų Kęstučio grupės partizanų šstabas, Lietuvos partizanų N grupės šstabas, Dainavos apygardos partizanų Šarūno rinktinė. Pirmasis numeris išėjo 1945 metų birželį. Daugintas rotatoriumi. Formatas 21x31 cm, apimtis 2–4 p. (pagal 7 numerius). Tiražas 500–1000 egz., redagavo A. Markeliūnas-Labutis, Lietuvaitis (tech. redaktorius), Sergijus Staniškis-Litas, Viltis. Platintas Alytaus rajone ir dalyje Lazdiju rajono. Paskutinis surastas Nr. 62, pažymėtas 1949 metų balandžio 4 dienos data. 1949 metų gegužės 14 dieną Nr. 64 antraštinio puslapio faksimile išspausdinta „Lietuvos aide“ (1994 metų birželio 29 dieną Nr. 126, p. 18);

„Užsienio žinių biuletenis“. 1948–1952 metais leido Dainavos apygardos šstabas, Pietų Lietuvos srities šstabas. Daugintas rašomaja mašinėle. Tiražas 10 egz. Redagavo Lioginas Baliukevičius-Dzūkas, Sergijus Staniškis-Litas, Viltis, Mykolas Babrauskas-Audrūnas. Platintas Pietų Lietuvoje.

Partizanų tarnybinis, slaptas leidinys „LLKS Pietų Lietuvos srities biuletenis“, leistas 1950–1951 metais. Vakarus yra pasiekės biuletenio Nr. 3, pažymėtas 1951 metų liepos 7 dienos data. Lietuvoje nesurasta nė vieno numerio.

LLKS Pietų Lietuvos srities partizanų organas „Partizanas“. Pirmasis numeris išėjo 1949 metų liepos 1 dieną. Daugintas rotatoriumi. 1949 metais išėjo keturi numeriai, 1950 – 10, 1951 – 10. Iš viso išėjo 32 numeriai. Formatas 20x29–22x30 cm, apimtis 6 puslapių (pagal 12 numerius). Tiražas 1000–1400 egz. Redagavo Konstantinas Baliukevičius-Rainys, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Sergijus Staniškis-Litas, Viltis. Platintas Alytaus, Kauno, Lazdiju, Marijampolės, Prienų, Šakių, Varėnos, Vilkaviškio rajonuose ir Vilniuje (visur buvo išklijuojamas viešose vietose). Paskutinis surastas yra Nr. 6, pažymėtas 1950 metų rugpjūčio data;

„Čto takoe sovetskaja pravda“ („Kas tokia yra sovietinė tiesa“) ējęs 1945–1946 metais. Daugintas rotatoriumi Pūscios miške (9 km nuo Druskininkų) veikusioje spaustuvėje. Išėjo du numeriai. Surastas tik Nr. 2, pažymėtas 1946 metų gegužės 10 dienos data. Jo formato 20x32 cm, apimtis 2 p. Buvo išklijuojamas viešose vietose.

Pogrindinė spauda – galingas ginklas. Tą gerai suprato ne tik okupantai, bet ir laisvės kovotojai, leidę periodinius leidinius, daugintus išvairiausiomis priemonėmis: rašomosiomis mašinėlėmis, rotatoriais, šapirografais, retkarčiais rašytus ranka.

Lietuvos partizanai leido periodinius leidinius drėgnuose ir šaltuose bunkeriųose, dusdami nuo orostokos, miškuose, sėdėdami ant kelmo, palėpėse ir kitur, jausdami nuolatinę mirties grėsmę.

Rezistentai priešinosi okupacinei, tautinei priespaudai. Jie kovojo dėl okupuotos tautos politinės laisvės, dėl valstybės Nepriklausomybės.

Gintaras LUČINSKAS

Dzūkas. Platintas Pietų Lietuvoje. Ējo dvejus metus.

Pietų Lietuvos partizanų biuletenis „Politinių žinių biuletenis“. Leido Pietų Lietuvos srities šstabas, Vaidoto rinktinė. Redagavo Sergijus Staniškis-Litas, Viltis. Pavadinimas išvairavo; yra išėjusių numerių ir šiai pavadinimais: „Politinės žinios“, „Žinios iš užsienio ir politinės žinios“. Buvo skirtas tarptautinės politikos apžvalgomis. Platintas Pietų Lietuvos srities štabo leidinys. Ējo, matyt, 1950 metų lapkričio 1 dienos data. Formatas 20x29 cm, apimtis 1 lapo.

LLKS partizanų leidinys „Žinių biuletenis“ (1951–1953). Konkretus leidėjas nenurodytas, bet manoma, kad tai Pietų Lietuvos srities štabo leidinys. Ējo, matyt, Korėjos karo metu, nes jame rašoma ir apie to karo įvykius. Yra surasti du skirtingo teksto biuleteniai – abu be datos ir numeracijos. Vienas jų daugintas rašomaja mašinėle, o antras – rotatoriumi. Formatas 22x28 – 22x30 cm, apimtis 2 puslapių. Biuletenis buvo skirtas tarptautinio gyvenimo apžvalgomis. Spėjama, kad „Žinių biuletenis“ yra vienas iš nestabilaus pavadinimo „Politinių žinių biuletenio“ variantų.

Pietų Lietuvos partizanų laikraščiai, ēję rusų kalba:

„Svobodnoje slovo“ („Laisvas žodis“). Ējęs 1947–1952 metais. Iš pradžių leido Dainavos apygardos šstabas, vėliau – Pietų Lietuvos srities šstabas. Daugintas rotatoriumi, rašomaja mašinėle, šapirografu. Formatas 21x30 cm, apimtis 2 puslapių (pagal du numerius). Tiražas 200–000 egz. Redagavo Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Lioginas Baliukevičius-Dzūkas, Sergijus Staniškis-Litas, Viltis. Redaguojant L. Baliukevičiui, talkino Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas ir S. Staniškis.

Literatūroje rašoma, kad išėjo 10 numerių. Platintas Alytaus, Kauno, Lazdiju, Marijampolės, Prienų, Šakių, Varėnos, Vilkaviškio rajonuose ir Vilniuje (visur buvo išklijuojamas viešose vietose). Paskutinis surastas yra Nr. 6, pažymėtas 1950 metų rugpjūčio data;

„Čto takoe sovetskaja pravda“ („Kas tokia yra sovietinė tiesa“) ējęs 1945–1946 metais. Daugintas rotatoriumi Pūscios miške (9 km nuo Druskininkų) veikusioje spaustuvėje. Išėjo du numeriai. Surastas tik Nr. 2, pažymėtas 1946 metų gegužės 10 dienos data. Jo formato 20x32 cm, apimtis 2 p. Buvo išklijuojamas viešose vietose.

Pogrindinė spauda – galingas ginklas. Tą gerai suprato ne tik okupantai, bet ir laisvės kovotojai, leidę periodinius leidinius, daugintus išvairiausiomis priemonėmis: rašomosiomis mašinėlėmis, rotatoriais, šapirografais, retkarčiais rašytus ranka.

Lietuvos partizanai leido periodinius leidinius drėgnuose ir šaltuose bunkeriųose, dusdami nuo orostokos, miškuose, sėdėdami ant kelmo, palėpėse ir kitur, jausdami nuolatinę mirties grėsmę.

Rezistentai priešinosi okupacinei, tautinei priespaudai. Jie kovojo dėl okupuotos tautos politinės laisvės, dėl valstybės Nepriklausomybės.

2018 m. balandžio 20 d.

Tremtinys

Nr. 15 (1277)

7

Trijų partizanų likimai

(atkelta iš 5 psl.)

1947 metų lapkričio 24 dieną NKVD kareiviai ir stribai juos apsupo kaimyniniame Rečionių kaime. Motiejų nušovė, o Jeronimą paėmė gyvą. Žuvusijį užkasė durypne prie Kaišiadorių pieninės. Už kumpi ir naminę degtinę stribai leido jo kūną dėdei Bernardui Dzimidavičiui išskasti ir palaidoti Navasodų kaimo kapinėse. 1948 metų gegužės 22 dieną Motiejų ir Emiliją Butkevičius ištremė į Krivliaką Sibire. Motina mirė vagone...

Partizanų Pavasario ir Milžino žutis

Jeronimas Kasperavičius buvo dešinioji rinktinės vado Bernardo Steponavičiaus-Milžino ranka, būrio vadas. Dirbo tėvelio Igno ūkyje. Kai pabėgo iš sovietinio rekruto ešelono ir sugrįžo kovoti į gimtasių vietas, pasižymėjo sumanumu, drausme. Į Vilnių sovietiniosaugumo buvo „legalizuotas“ Jeronimo Žvirblio pavarde, tačiau klastą suprato laiku. Tame susirémime su okupantais 1947 metų lapkričio 24 dieną, kai žuvo Motiejus Butkevičius, suimtas gyvas ir išvežtas į Intos lagerius. Deja, greitai, tai yra 1948 metais, ten buvo nužudytas.

Bernardas Steponavičius-Milžinas iš Rečionių kaimo, Kaišiadorių valsčiaus, augūkininkų Aleksandro ir Marijonos Steponavičių šeimoje kartu su broliais Vytautu, Jonu, Vincu, Zigmui, Aleksandru ir seserimi Birute. Mokėsi

Kaišiadorių amatų mokykloje, Kaišiadorių progimnazijoje kartu su būsimu kardinolu Vincentu Sladkevičiumi. Kurį laiką dirbo Žaslių valsčiaus mokestių inspektoriumi. Okupavus Lietuvą, pasisiūlė pas ūkininką Adomą Šimonį dirbtį jo 10 ha žemės. Ir jis 1944 metais suimtas ir vežamas į sovietinę kariuomenę pabėgo ir slapstėsi. Nuo 1945 metų sausio kovo Didžiosios Kovos apygardos partizanų gretose, tapo būrio vadu. 1945 metų pradžioje būryje buvo 15 partizanų. Tik jam ir Vaclovui Krilavičiui-Vyteniui pasisekė likti gyviems. Ivaiciu metu žuvo Vincas Steponavičius-Bebras, Jeronimas Kasperavičius-Pavasaris, Motiejus Butkevičius-Narsutis, Zigmas Žičius-Galiūnas, Antanas Žičius-Beržas, Antanas Petkevičius-Morka, Zigmas Naudžiūnas-Jovaras, Jonas Vaina-Liepa, Jurgis Grigaliūnas-Naras, Marijonas Baginskas-Ažuolas, Bronius Krilavičius-Obuolys.

Saugumo siekis sunaikinti vadus

1946 metais atėjo laikas baisiai J.A. Markulio-Erelio ir V. Pečiūros-Griežto išdavystei. Didžiosios Kovos apygardai sovietinis saugumas ruošė suduoti skaudū smūgį – vadų sunaikinimą. Buvo paskelbta, kad vadams užsienyje organizuojami kursai. Išduodami asmens dokumentai, nurodomi slaptažodžiai ir konspiraciniai butai.

1947 metų balandžio pa-

baigoje, būdamas Kaugonių miške, Bernardas Steponavičius-Milžinas gavo nurodymą vykti į Vilnių. Gegužės 6-osios naktį reikės išeiti į Kauno–Vilniaus kelią ir laukti mašinos. Ateiti be ginklo ir važiuoti drąsiai, nes ten bus savi žmonės. Į Strošiūnų miško pakraštį su savo būriu jis atėjo valanda anksčiau. Atsisveikino su draugais ir laukė. Atrodė viskas gerai. Šaltis dar spaudė žemę, tyluma.

Stai tolumoje pasirodė mašinos šviesos. Privažiavo ir sustojo dengtas sunkvežimis ir pagal susitarimą tris kartus „pasignalino“. Dar kartą apsidairė: ramu aplink, tik pušys osia. Prie mašinos pasitiko jaujas vyras ir liepė sėstis į kėbulą. Padavė pasą ir paklausė, ar neturi ginklo. Kėbule, prisikišęs dokumentą prie akių, Milžinas perskaitė: Stepaitis Vytautas, gimęs Panevėžyje.

Vilniuje prabėgo kelios dienos, žinios apie kelionę į užsienį vėlavo. Jam patarė kuriam laikui įsūdarbinti. Ir darbą parinko – Lėlių teatro sandėlininku. Jį nuvedė į teatrą Arklių gatvėje. Skaičiavo perduodamą turtą. Surašius per davimo aktą, pasirodė du vyrų... Lauke stovėjo juoda „Pobieda“. Milžiną per visą miestą vežė įsaugumą. Tai įvyko 1947 metų liepos 4 dieną. Jis nuteistas kalėti 25 metus. Į Lietuvą iš Vorkutos sugrįžo 1956 metais.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Atsiliepkite

Gegužės 22 d. sukanka 70 metų nuo trėmimo operacijos „Vesna“, per kurią buvo ištremta į Sibirą 40 tūkstančių lietuvių, iš kurių 11 066 vaikai.

Grįžę pabirome po visą Lietuvą. Mes, buvę tremties vaikai, norime susitikti, prisiminti Sibire praleistą jaunystę.

Atsiliepkite 1948 metų tremties vaikai, kurie gyveno Čeremšankos kaime (Čeremšanyj Kliuč) Ilansko r. Krasnojarsko kr. Skambinkite tel. 8 650 53 044 Vandai Tarvainytei-Mandeikienei.

Užsiprenumeruokite

„Tremtinij“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117.
Kaina: 1 mėn. – 2,45 Eur.
3 mėn. – 7,34 Eur.

Tremtinys
ISSN 2029-509X

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių
ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365
AB „SEB“ bankas
Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1700 egz.

Kaina
0,61 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S

Šilutės miesto Garbės piliečio vardas suteiktas buvusiam tremtiniui Vytautui Jovaišai

Šilutės Kultūros ir pramogų centre už kūrybos visumą, profesinę ir visuomeninę veiklą buvusiam tremtiniui Vytautui Jovaišai buvo suteiktas Šilutės miesto Garbės piliečio vardas.

Aukštai vertindami Vytauto Jovaišos, Šilutės buvusių politinių kalinių ir tremtinių sajungos mišraus choro „Pamario aidas“ vadovo ir dirigento, pilietinių patriotinių dainų chorams ir vokaliniams ansambliams autorius, Lietuvos laisvės kovų dalyvio, nusipelniusio pedagogo, kultūros veikėjo, LPKTS Šilutės filialo valdybos narį, Lietuvos respublikinių dainų švenčių, respublikinių politinių kalinių ir tremtinių poezijos ir dainų švenčių „Leiskit į Tėvynę“ dalyvio (choro vadovas), kompaktinės plokštelės „Atminki, drauguži“ bendraautoriaus, kelių šimtų choro koncertų vadovo ir dirigento, apdovanoto visų triju laipsnių medaliais – žymenimis „Už nuopelnus Lietuvai“, Kultūros ministerijos, LPKTS, Šilutės savivaldybės padėkos raštais ir pripažindami ypatingus nuopelnus Šilutės miestui, LPKTS Šilutės filialo nariai rekomendavo Šilutės savivaldybės tarybai suteikti Vytautui Jovaišai Šilutės miesto Garbės piliečio vardą.

Šilutės filialo valdybos narys Antanas Balvočius, paskutinį dešimtmetį vadovavęs kolektyvui, surinko ir pateikė svarbiausius Vytauto Jovaišos ilgos kūrybinės, profesinės ir visuomeninės veiklos momentus, turėjusius įtakos krašto kultūrinio-istorinio paveldo išsaugojimui ir viešinimui.

Vytautas Jovaiša gimė 1931 metais Klaipėdoje, gyveno Priekulėje, Skuode, Aisėnų kaime (Klaipėdos rajono Veiviržėnų seniūnija). Mokėsi Veiviržėnų, Priekulės, Klaipėdos mokyklose. 1946 metais įstojo į Klaipėdos mokytojų seminariją, po metų – į Klaipėdos muzikos mokyklos pučiamųjų instrumentų skyrių.

1950 metų gegužės 25 dieną už dalyvavimą Klaipėdos miesto ginkluoto pogrindžio organizacijoje buvo suim-

tas ir nuteistas 25 metams pataisos darbų Sibiro lageriuose. 1954 metais bausmė buvo sumažinta iki 6 metų. Grįžęs iš tremties, Klaipėdos muzikos mokykloje mokėsi chorinio dirigavimo, o 1966 metais baigė choro dirigavimo studijas Lietuvos valstybinėje konservatorijoje.

Nuo 1959 metų darbo pradžios Šilutėje V. Jovaiša dirbo kultūros namų choro vadovu, muzikos mokytoju, o 1965 metais buvo paskirtas Šilutės vaikų muzikos mokyklos direktoriumi. Su pasišventimu ir energija, turėdamas puikią profesinio ir organizacinio darbo patirtį, Vytautas klojo ir tobulino naujos mokyklos pamatus. Ambicingi tikslai, kūrybinis impulsas, gebėjimas bendrauti kūrė profesionalumą skleidžiančią mokyklos vidinę atmosferą. 27 metai, atiduoti mokyklas veiklai, su didžiule atsakomybe kažkada suformuoti mokyklos struktūros ritmai, iki šių dienų yra išlikę mokyklos veikloje. Dar devynerius metus toje pačioje mokykloje Vytautas dirbo muzikos mokytoju.

Spalvingo, pilno įvairių iššūkių gyvenimo kelyje už aktyvų ir nenuilstamą darbą, maestro Vytautas Jovaiša pelnė daugybę apdovanojimų ir įvertinimo ženklių: tai „Liaudies švietimo pirmūno“, „LTSR meno saviveiklos žymūno“ ženkleliai, „Darbo veterano medalis“. Padėkos raštai už ilgametį, nuoširdų darbą vaikų muzikos mokyklos – 25 proga, Lietuvos Kultūros ministerijos padėkos raštai ir Dainų šventės atminimo medaliai, LKPTS valdybos padėkos raštai choro „Pamario aidas“ 10, 15 metų gyvavimo proga, Kultūros ministerijos padėkos raštai ir „Amžiaus sutartinė“ medalis. 2010 metais choras „Pamario aidas“, vadovaujamas Vytauto Jovaišos pelnė prestižinę Šilutės krašto „idabrinės nendrės“ nominaciją ir premiją už 17 metų chorinių dainų sklidą. 2014 metais Vytauto Jovaišos veiklos įvertinimą papildė Kultūros ministerijos padėkos raštai ir medalis „Čia mano namai“.

Turtinga ir prasminga Vytauto Jovaišos visuomeninė veikla. Septyneri metai atiduoti ruošiant Šilutės rajono suaugusių ir moksleivių chorus dainų šventėms, devynerius – Šilutės rajono muzikos mokytojų metodinio ratelio vadovavimui, šešiolika metų buvo Emmericho ir Šilutės miestų draugijos narys. Nuo 1993 metų buvusių politinių kalinių ir tremtinių mišraus choro „Pamario aidas“ vadovas.

2010 metais paruošė ir pristatė choro „Pamario aidas“ kompaktinę plokštelynę. Joje įrašyta 13 choristo Eduardo Šmito (1926–2009) ir Vytauto Jovaišos sukurtų dainų, kurias atlieka choras „Pamario aidas“.

2010 metais, Šilutės Kultūros ir pramogų centre įvyko autorinis maestro koncertas.

Choro vadovas Vytautas Jovaiša yra surinkęs ir su komplektavęs choro „Pamario aidas“ koncertinės veiklos archyvinę–vaizdinę medžiagą.

Šiandien nelengva prisiminti, ar sužymėti ir pateikti visus šio originalaus menininko kūrybinius pėdsakus, išpaudusius ryškias žymes Šilutės kultūrinėje erdvėje ir daugelio žmonių gyvenimuose. Talentas, platus interesai profesinėje srityje, kūrybiniai ieškojimai ir nenuilstamas darbas atvedė Vytautą į pagarbos, įvertinimo aukštumas, pripažinimą ir šlovę. Kupinas dvasiess tiprybės, spinduliuojančia energija ir džiaugsmu, tačiau su išprasta atsakomybe, kurią visada jaučia būdamas scenoje, maestro klausėsi apie

save gražių žodžių iš daugybės sveikinėtojų lūpų. Ar širdį virpinantys sveikinimai sušvelnino skaudžius tremtinio išgyvenimus, kai dar devyniolikmetis buvo nuteistas ketvirčiui amžiaus kalėti griežtojo režimo Karagandos lageriuose, dirbtų sunkų darbų anglies šachtų statybose? Palyginus su tuo, ką teko išgyventi Sibire, tos tévynėje kūrybinės, kupinos įtampos ir atsakomybės nemigo naktys prieš koncertus, pasiodymus konkursuose, intensyvus darbas su chorais, gal Vytautui buvo saldi, įkvepianti atgaiva?

Šiandien laimingas, kupinas kūrybinio polėkio, kurį jaučia tarytum įpareigojimą, stovi maestro ant garbiniausios pakylės ir jo vidinė jėga laukia išsiveržimo naujais kūriniais ir sumanyvais.

Aldona TOLEIKĖ

Vytautą Jovaišą garbingo apdovanojimo proga pasveikino vaikaitės

Skirkite du procentus gyventojų pajamų mokesčio LPKTS

Mielieji,

Noriu dar kartą padėkoti už jūsų aktyvų darbą ir visokeriopą paramą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai. Tik paramos ir projektų, kuriuose dalyvaujame, dėka galime vykdyti veiklą: organizuoti renginius, statyti ar atstatyti paminklus, bunkerius, leisti knygas, organizuoti konferencijas, seminarus, minėjimus.

Jūs ir jūsų artimieji, deklaruodami pajamas iki gegužės 1 dienos, turi galimybę 2 procentus gyventojų pajamų mokesčio (GPM) paramą skirti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai ar konkrečiam LPKTS filialui.

Norėdami skirti 2 procentus GPM paramą LPKTS, galite tai padaryti prisijungę per elektroninio banko prieigą,

užpildę prašymo formą (FR0512) bei įraše mūsų rekvizitus:

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga,

Laisvės al. 39, Kaunas.

Įmonės kodas 300032645,

PVM mokėtojo kodas LT100 001097819.

Arba pasirinktam LPKTS filialui: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos (išrašytį miestą) filialas.

Sie 2 procentai GPM jums papildomai nieko nekainuoja, nes jie skiriami iš jūsų jau sumokėto gyventojų pajamų mokesčio, kuris, nepaskirtas konkretių organizacijai, liks biudžete.

Dékojame už jūsų gerumą!

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ,
LPKTS valdybos pirmininkė

Vida VMI archyvo brėžiniuose kodas

1 Mokesčio mokėtojo identifikacinius numerus (paramos kodas)

3V Varčiai VARDENIS

4 Adresas JŪSŲ ADRESAS

5 Mokesčiai 2017

6A Mokesčio dalis skiriamas paramos gavėjams

(Galite pažymėti tik vieną taikulį)

6B Atsisakau mokesčio dalį skiriamas paramos gavėjams

(Galite pažymėti tik vieną taikulį)

6C Mokesčio dalies pasiskirtis****

7A Atsisakau mokesčio dalį skiriamas paramos gavėjams

(Galite pažymėti tik vieną taikulį)

7B Atsisakau mokesčio dalį skiriamas paramos gavėjams

(Galite pažymėti tik vieną taikulį)

8 Papildomų politinių partijos

E4 Mokesčio dalies dydis (procents)

2 , 0 0

E5 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

2021

Kviečiame skirti 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio dalį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai

F R O 5 1 2 V A R C I A 0 3

Forma galima užpildyti elektroniniuose priemonėse, panaudodami Lietuvos Respublikos Druskininkų miestelio teismo išduotą dokumentą (2018 m. rugpjūčio 20 d. išskyrinė Nr. VA-115 redakcija)

2 Telefonas 8 6 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

3P Pavardė P A V A R D E N I S

PRĀSYMAS PERVESTI PAJAMŲ MOKEŠČIO DALĮ PARAMOS GAVĒJAMS IR (ARBA) POLITINĖMS PARTIJOMS

E1 Laikeleišių

E2 Gavėtojo identifikacinius numerus (kodas)

E3 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E4 Mokesčio dalies dydis (procents)

E5 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E6 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E7 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E8 Papildomų politinių partijos

E9 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E10 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E11 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E12 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E13 Mokesčio dalies dydis (procents)

E14 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E15 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E16 Mokesčio dalies dydis (procents)

E17 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E18 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E19 Mokesčio dalies dydis (procents)

E20 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E21 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E22 Mokesčio dalies dydis (procents)

E23 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E24 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E25 Mokesčio dalies dydis (procents)

E26 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E27 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E28 Mokesčio dalies dydis (procents)

E29 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E30 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E31 Mokesčio dalies dydis (procents)

E32 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E33 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E34 Mokesčio dalies dydis (procents)

E35 Mokesčio dalis skiriamos paramos gavėjams (procents)

E36 Mokesčio dalies pasiskirtis****

E37 Mokesčio dalies dydis (procents)